

KIURUVEDEN KAUPUNGIN

OMISTAJAOHJAUKSEN PERIAATTEET

KONSERNIOHJE

Kaupunginhallitus 2.12.2019
Kaupunginvaltuusto 11.12.2019

1. KAUPUNGIN OMISTAJAPOLITIikka

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.9.2018 Kiuruveden kaupungin omistajapoliittiset linjaukset vuosille 2018- 2021. Omistajapolitiikka on osa valtuuston hyväksymää kaupunkistrategiaa, joka on kaupungin keskeinen johtamisen väline. Omistajapolitiikalla linjataan muun muassa se, missä yhteisöissä kaupunki on mukana omistajana ja sijoittajana ja mitä kaupunki omistajuudeltaan tavoittelee. Omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kaupungin pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa pääoman käyttöön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, ennakoitavuus sekä pääomien käytön tehokkuus.

2. KAUPUNGIN OMISTAJAOHJAUS

Omistajapolitiikka linjaa omistajaohjauksen sisältöä ja konkretisoituu konserniyhteisöille kaupungin talousarviossa asetettuina tavoitteina.

Kaupungin omistajaohjauksen on perustuttava tosiasiallisiin tekijöihin ja kaupunkilaisen eli veronmaksajan etuun. Yleisesti omistuksia on tarkasteltava kriittisesti ja arvioitava niiden asemaa osana kaupunkikonsernia useista erilaisista näkökulmista. Sellaisesta omaisuudesta ja sellaisista tytär- tai muiden yhteisöjen omistuksista, jotka eivät palvele kaupungin toimintaa tai strategisia tavoitteita on pyrittävä luopumaan. Luopumisen vaihtoehtona on kehittää kulloinkin tarkasteltavana olevaa toimintaa siten, että se vastaa kaupungin tarpeita.

2.1 Omistajaohjaus

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kaupunki omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Toimenpiteet voivat liittyä ainakin perustamissopimukseen, yhtiöjärjestysmääräyksiin, muihin sopimukseen, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen kaupunkia eri yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun kaupungin määräysvallan käyttöön.

Myötävaikuttaminen perustuu kaupunkistrategiaan, omistajapolitiikkaan ja yhteisölle asetettuihin tavoitteisiin sekä yhteisöistä ja toimintaympäristön muutoksista saatuun tietoon perustuviin arviointeihin. Aktiiviseen omistajaohjaukseen kuuluu vuoropuhelu tytäryhteisön kanssa eli se on molemminpuolista myötävaikuttamista. Myötävaikuttamista voi tapahtua myös epämuodollisin keinoin erityisesti kaupungin kokonaan omistamissa yhtiöissä.

Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen tulee vastata kaupungin toiminnan omistajaohjauksesta. Kaupunginhallituksen vastuulla oleva konsernivalvonta käsittää myös valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen seurannan ja arvioinnin, konserniohjeen noudattamisen valvonnan sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioinnin. Omistajan on osaltaan huolehdittava siitä, että omistuksille asetetaan riittävän vaativia tavoitteita ja että niiden saavuttaminen toteutuu.

Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kaupungin tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisuus.

2.2 Omistajaohjauksen periaatteet

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tehtävänä on päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta.

Omistajaohjauksen periaatteet ovat luonteeltaan pysyviä toimintaperiaatteita, jotka määrittelevät sen, miten kaupungin omistamia yhtiöitä johdetaan, ohjataan ja valvotaan. Valtuuston linjaamat periaatteet ohjaavat konsernijohdolle kuuluvaa omistajaohjauksen käytännön toteuttamista ja siihen liittyvää päätöksentekoa niin kaupunkikonserniin kuuluvissa yhteisöissä kuin laajemminkin osaomistusyhteisöissä, kuntien yhteistoimintaorganisaatioissa ja kaupungin sopimussuhteissa. Omistajaohjauksella pyritään varmistamaan kaupunkistrategiaan sisältyvän omistajapolitiikan toteutuminen.

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti.

2.3 Vastuu omistajaohjauksen toteutumisesta

Kuntalain 48 §:n mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Hallintosäännössä määrätään konsernijohdon tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Kiuruveden kaupungin hallintosäännön 23 §:n mukaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä kaupunginhallituksen erikseen määräämät viranhaltijat. Lisäksi hallintosäännössä on määritelty konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Viranhaltijaorganisaatiossa omistajaohjaus kuuluu kaupunginjohtajan alaisuudessa toimivalle kaupungin johtoryhmälle.

Kaupunginhallitus antaa ohjeita kaupunkia eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin. Kaupunginhallitus huolehtii myös siitä, että kaupunkia edustavilla henkilöillä on tehtävässä vaadittava riittävä asiantuntemus ja kokemus.

3. KONSERNIOHJE

3.1 Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa menettelytapoja ja tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupungin kokonaisuus huomioon ottaen.

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset ja konserniyhtiöille asetettavat toiminnan ja talouden tavoitteet määritellään vuosittain osana talousarvion laadintaa perustuen kaupunkistrategiaan ja huomioiden kunkin yhtiön toimialan merkittävyys ja riskit.

3.2 Soveltamisala

Konserniohje koskee kaupunkia ja sen tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kaupungin osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että kaupungin konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt, joihin kaupungilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta. Kiuruveden kaupungin kaupunkikonserniin kuuluvat seuraavat kaupungin määräysvallassa olevat tytäryhteisöt (suluissa konserniomistus):

- Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy (99,82 %)
- Kiinteistöosakeyhtiö Kiuruveden Kiurunkulma (100,00 %)
- As Oy Kiuruveden Ruotu (76,85 %)
- Kiurunportti Oy (52,84 %)

Kaupungin osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 7 ja 8 §:ien tarkoittamaa omistusyhteisyrittystä ja osakkuusyrittystä. Kaupungin osakkuusyhteisöjä ovat seuraavat yhteisöt (suluissa kaupungin omistusosuus):

- Savon ICT-palvelut Oy (15,00 %)
- Ylä-Savon Jätehuolto Oy (17,00 %)
- Ylä-Savon Vesi Oy (11,04 %)
- Ylä-Savon Pääomarahasto Oy (17,83 %)
- Savon Eläinsairaala Oy (37,93 %)

Kaupunki on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä (16,51243 %)
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kuntayhtymä (2,5887 %)
- Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä (1,73276 %)
- Vaalijalan kuntayhtymä (1,96596 %)
- Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä (16,09 %)
- Savon koulutuskuntayhtymä (2,188319 %)
- Pohjois-Savon liitto (3,40 %)

3.3 Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää konserniohjeesta. Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kaupungin tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan. Konsernijohto edellyttää, että konserniohjeen käsittelyä koskeva yhtiön toimielimen pöytäkirjanote toimitetaan kaupungille.

3.4 Konserniohjeen sitovuus

Konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, säännöistä, perus- tai osakassopimuksesta muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kaupunki ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten osakeyhtiö-, yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta viipymättä kirjallisesti kaupunginjohtajalle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

3.5 Kaupungin toimielinten ja viranhaltijoiden toimivallan jako

Konserniohjeella ohjataan sekä kaupungin omia toimielimiä ja viranhaltijoita että konserniin kuuluvia tytäryhteisöjä.

Hallintosäännön 23 §:n mukaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä kaupunginhallituksen erikseen määräämät viranhaltijat.

Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Konsernijohto arvioi vuosittain osana tilinpäätöstä kaupungin kokonaisedun toteutumisen ja riskienhallinnan kannalta omistajaohjauksen tuloksellisuutta.

Kaupungin omistajanvaltaa eri yhteisöissä käyttävien edustajien tulee yhteisöjen yhtiökokouksissa tai vastaavissa toimielimissä ottaa huomioon konsernijohdon antamat omistajapoliittiset ohjeet tai pysyväisluonteiset konsernijohdon antamat määräykset.

Kiuruveden kaupunkikonsernissa konserniohjaukseen liittyvä toimivallanjako on seuraava:

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto päättää (Kuntalain 14 §:n mukaan)

- kaupunkistrategiasta
- omistajapoliittisista linjauksista osana kaupunkistrategiaa
- hallintosäännöstä
- talousarviosta ja taloussuunnitelmasta; toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista
- omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
- kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista
- tilintarkastajien valitsemisesta
- konsernitilinpäätöksestä ja vastuuvapaudesta osana kaupungin tilinpäätöstä
- yhteisöjen perustamisesta

Kaupunginhallitus (hallintosäännön 24 §:n mukaan)

- vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen noudattamisesta ja kehittämisestä sekä valmistelusta kaupunginvaltuustolle
- vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen sekä konsernivalvonnan
- vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista
- nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen ja muiden yhteisöjen hallituksiin ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
- nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
- määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden työnjaostoa (tytäryhteisöjen, kuntayhtymien ja osakkuusyhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta)
- antaa kaupunginvaltuustolle osavuositarkastuksen tytäryhteisöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä
- seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä yhtiöille
- antaa kaupungin ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa
- arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta eli onnistumista kaupunkikonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa
- käsittelee edellä mainitun arvioinnin tulokset ja johtopäätökset kaupunginvaltuuston puheenjohtajiston kanssa

- seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä yhtiöille hoitaa kaupunkikonsernin omaisuutta

Kaupunginjohtaja (hallintosäännön 24 §:n mukaan)

- toimii konsernin johtajana
- aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa hänen ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan
- nimeää konsernihallinnon viranhaltijat, jotka vastaavat asioiden valmistelusta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi

Muut kaupunginhallituksen erikseen määräävät viranhaltijat (hallintosäännön 24 §:n mukaan)

- aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttavat heidän ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden tai yhteisöjen hallintoon ja toimintaan
- yhtiön tai yhteisön omistajaohjauksesta vastaavalla viranhaltijalla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus silloin kun kaupunginhallitus käsittelee ao. yhtiön tai yhteisön omistajaohjaukseen liittyviä asioita

3.6 Kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelu sekä ohjaus

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kaupunkistrategiasta ja siihen sisältyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyössä laadituilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista.

Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua kaupunginvaltuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kaupunkikonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kaupungille sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Investointisuunnitelmat tulee toimittaa kaupungille jo ennen niiden hyväksymistä tai täytäntöönpanoa. Suunnitelmien tulee perustua tehtyihin toimintaympäristön analyysihin ja riskienarvointiin. Investointien suunnittelussa tulee huomioida myös verosäännökset sekä myös valtiontukia koskeva sääntely ja näiden vaikutukset koko kaupunkikonsernin näkökulmasta tarkasteltuna. Kaikkien merkittävien taloudellisten ratkaisujen osalta tytäryhtiön tulee hankkia kaupungin kanta ennen päätöksentekoa.

Tytäryhteisöjen tulee säännöllisesti toimittaa kaupungille tietoja myös muun muassa tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohtoon tarkemmin määrittelemällä tavalla.

3.7 Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen

Kaupungin tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kaupungille tarvittavat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten kaupungille raportit vuosittain huhtikuun, heinäkuun (osavuosikatsaus) ja lokakuun lopussa. Raporttiin kirjataan tytäryhteisölle asetettujen tavoitteiden toteutuminen, toiminnan ja talouden kehittyminen sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle. Tytäryhteisöjen on lisäksi raportoitava erikseen, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

Kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi. Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain mukaisia konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitoa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kaupungille tiedot konsernitilinpäätöksen laatimista varten. Pääkirjanpitäjä antaa tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisesta.

Tytäryhteisöjen tulee esittää konsernijohtolle hallitusten kokousten esityslistat ja pöytäkirjat. Yhtiön toimitusjohtaja raportoi konsernijohtolle tilikauden aikana pidettyjen kokousten lukumäärän sekä jäsenten henkilökohtaisen osallistumisen kokouksiin. Konserniyhteisöjen tulee huolehtia hallitustensa jäsenten osalta riittävästä vastuuvakuutuksesta.

3.8 Tiedottaminen ja kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kaupunkikonsernin viestinnässä tulee noudattaa avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteita.

Kaupungin luottamushenkilöillä on oikeus saada kaupungin viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti kaupunginjohtajalle tai muulle konsernijohtoon kuuluvalla viranhaltijalla.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

Konsernijohto on salassapitovelvollinen yhtiöiden liike- ja ammattisalaisuuksista. Yhtiöiden johdon huolellisuusvelvoitteeseen kuuluu ilmoittaa konsernijohdolle, mitkä annetuista asiakirjoista tai muutoin annetuista tiedoista ovat salassa pidettäviä. Annettuihin asiakirjoihin tulee tehdä merkintä salassa pidettävistä asioista.

Kuntalain 29 §: mukaisesti kaupungin on tiedotettava kaupungin toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kaupungin toiminta käsittää kaupungin ja kaupunkikonsernin yhteisön osallistumisen yhteistoimintaan tai muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Yhteisön on annettava tiedotusta varten kaupungille tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön on informoitava kaupunkia ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita. Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja ja kaupungin puolella kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset. Salassa pidettäviä asioita ovat muun muassa liikesalaisuudet.

3.9 Velvollisuus hankkia kaupungin kanta ennen päätöksentekoa

Konserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoa hankittava konsernijohton ennakkokäsitys strategisesta tai merkittävästi yhteisön tai kaupungin toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen liittyvästä asiasta.

Yhteisön hallituksen tai toimitusjohtajan on hankittava jo asian valmisteluvaiheessa kirjallinen kaupungin konsernijohton kanta seuraaviin toimenpiteisiin:

- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen
- asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kaupunkistrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisölle asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kaupunkiin
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi

- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (mukaan lukien immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja – anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöstöpoliittiset ratkaisut
- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen

Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun ennakkokäsityksen alaisesta asiasta tehdään päätös hallituksen kokouksessa.

Mikäli ennakkokäsitysmenettelyn piiriin kuuluvasta asiasta päättäminen kuuluu yhtiökokoukselle, konsernijohdon määrittämä taho huolehtii siitä, että tarvittaessa pöytäkirjanotteeseen, jolla henkilö valtuutetaan edustamaan kaupunkia yhtiökokouksessa, sisällytetään kaupungin kannanotto ennakkokäsitysmenettelyn alaiseen asiaan.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ennakkokäsitystä edellyttävästä asiasta on aina yhteisön omalla päätöksentekokeinolla, vaikka kaupungin ennakkokäsitys päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä.

3.10 Konsernin sisäiset palvelut ja hankinnat

Konserniyhteisöille voidaan tarvittaessa antaa sitovia ohjeita sisäisten palvelujen käytöstä, mikäli se katsotaan konsernin kokonaisedun näkökulmasta tarpeelliseksi.

Hankintalain mukaan kaupungin lisäksi myös kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen tulee kilpailuttaa hankintansa. Konserniyhteisöjen tulee noudattaa kaupungin hankintaohjeita ja huomioida myös hankintalain noudattaminen. Konserniyhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hankkia palvelunsa konsernin sisältä. Tarvittaessa konsernijohto voi antaa luvan toisenlaiseen hankintaan, mikäli se yhtiön toiminnan kannalta on perusteltua. Muista konsernin sisältä hankittavista palveluista annetaan tarvittaessa ohjeet erikseen. Konsernin sisäisellä hankintayhteistyöllä voidaan saavuttaa konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Kaupunki voi hankkia tavaran tai palvelun ilman kilpailutusta kokonaan omistamaltaan yhtiöltä, joka ei toimi markkinoilla. Konserniyhteisöjen hallituksen on valvottava, että kaupunkikonserniin kuuluvissa yhtiöissä, joissa kaupungilla on enemmistö, noudatetaan lakia ja asetuksia julkisista hankinnoista.

Taloudellisten hyötyjen varmistamiseksi hankintayhteistyöstä tulee neuvotella säännöllisesti konsernijohdon kanssa.

3.11 Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallitus päättää hallitusjäsenehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallituksiin.

Kuntalain 47 §:n mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus sekä strateginen merkittävyys. Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolainmukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin voidaan nimetä myös kaupunkikonsernin ulkopuolisia henkilöitä asiantuntijaksi, mikäli se on kaupunkikonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua. Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Nimitysprosessissa kiinnitetään huomiota jäsenten sitoutumisvalmiuteen useammaksi vuodeksi, kehittymisvalmiuteen ja hallituksen toimivuuteen kokonaisuutena. Keskeisesti kaupungin palvelutuotannossa mukana olevien yhtiöiden hallituksiin voidaan nimetä asiantuntemuksen perusteella myös kaupungin viranhaltijoita.

3.12 Hyvä hallinto- ja johtamistapa

Kuntalain 47 §:n mukaan konserniohjeisiin tulee sisällyttää tarpeelliset määräykset kaupungin tytäryhteisön hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Konserniyhteisöjen tulee noudattaa hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteita siten, että ne varmistavat, että tytäryhteisössä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kaupungin omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kaupunkikonsernin kokonaisuutena turvaten.

Tytäryhteisön hallitus noudattaa hyvää hallinto ja johtamistapaa laatimalla Kuntaliiton suositukseen perustuvan hallituksen työjärjestyksen (hallituksen työjärjestysmalli) täydentämään työskentelyä ohjaavaa lainsäädäntöä.

Yhtiökokous

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekaelin, jossa osakkeenomistajat osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvista asioista.

Tilikauden aikana yhtiössä on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous ja tarvittaessa ylimääräisiä yhtiökokouksia. Kaupunkia edustaa yhtiökokouksessa kaupunginhallituksen (tai kaupunginjohtajan) määräämä edustaja. Kyseisen yhtiön hallituksen jäsen ei voi toimia yhtiökokousedustajana kokouksessa, jossa päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä toimitusjohtajan tai vastaavan läsnäolo yhtiökokouksessa on tarpeen osakkeenomistajien ja yhtiön toimielimien välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi ja osakkeenomistajien kyselyoikeuden toteuttamiseksi. Yhtiökokouksen ajankohta on sovittava nimetyn yhtiökokousedustajan tai konsernijohtajan kanssa.

Yhtiökokouksen ajankohdasta ja kokouksessa käsiteltävistä asioista on ilmoitettava konsernijohtajalle viimeistään kolme viikkoa ennen kokousta. Mikäli yhtiökokouksessa käsitellään muita kuin yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiökokouksessa vuosittain käsiteltäviä asioita, on ajankohdasta ilmoitettava vähintään neljä viikkoa ennen kokousajankohtaa. Yhtiökokouskutsu liitteineen osoitetaan ja toimitetaan nimetyille yhtiökokousedustajalle. Lisäksi se toimitetaan sähköpostilla kaupungin kirjaamoon sekä kaupunginjohtajalle. Allekirjoitetusta yhtiökokouspöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös kaupungille viipymättä sen valmistuttua. Yhtiökokousedustajan on tarvittaessa raportoitava yhtiökokouksen asioista konsernijohtajalle.

Yhtiön hallitus

Hallitus toimii voimassa olevan lainsäädännön ja yhtiöjärjestyksen / osakassopimuksen mukaisesti. Hallituksen toimintaa säätelevät erityisesti osakeyhtiölaki, viranomaisten määräykset, ohjeet ja suositukset. Hallitus noudattaa myös kaupungin antamaa konserniohjetta.

Kaupunkikonsernin tarkastus

Tilintarkastus

Kuntalain 122.1 §:n mukaan kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisöt, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä, esimerkiksi kuntakonsernin suuri koko. Konserniyhteisöjen tilintarkastus on kuitenkin järjestettävä kohdeyhteisön yhtiöjärjestyksen, perussopimuksen tai vastaavan määräyksen sekä ao. konserniyhteisöä koskevien tilintarkastussäännösten edellyttämällä tavalla. Tämä tarkoittaa muun muassa konserniyhteisöä koskevien tilintarkastajan auktorisointivaatimusten noudattamista.

Kiuruveden kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kaupungin tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole jotain selkeää tarkastuksen järjestämiseen perustuvaa syytä. Kaikkiin kaupungin tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen. Asia tulee huomioida myös tytäryhteisön yhtiöjärjestyksessä.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä tilintarkastajaehdokkaiden nimeämistä varten. Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja kaupunkikonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai tytäryhtiön palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

3.13 Konserniohjeen voimaantulo

Konserniohje tulee voimaan 1.1.2020 lukien. Ohje tulee hyväksyä tytäryhteisöjen hallituksissa.

Konserniohjeen noudattamista valvoo kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Kaupunginhallitus voi antaa ohjeeseen liittyviä tarkempia menettelytapaohjeita.